

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้งานที่มีความสมบูรณ์ของเนื้อหามากขึ้น โดยได้ศึกษาประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
5. บริบทของหมู่บ้านหนองใหญ่
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนสามารถที่จะกำหนดความต้องการรวมถึงการช่วยกันร่วมมือกันในการบริหารพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในโลกปัจจุบัน ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงความหมายทางการเมืองเป็นอันดับแรกก่อน ก่อนที่จะเข้าถึงเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอันดับต่อไป ผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมประเด็นสำคัญดังนี้

1. ความหมายของการเมือง

มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการเมืองไว้ดังนี้

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2545 : 5-6) ได้เขียนความหมาย การเมืองตามแนวคิดของเพลโต (Plato) ว่า การเมือง คือสิ่งที่นครรัฐ (Polis) ได้กระทำและอาจกระทำสิ่งที่นครรัฐได้กระทำจะมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดที่นครรัฐได้กระทำไปแล้ว ทั้งในการบัญญัติกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ของสังคม การบังคับใช้ซึ่งกฎหมายและระเบียบการจัดสรรภาระหน้าที่แก่สมาชิกในสังคมตลอดจนการทำนุบำรุงสังคมให้สงบสุข

ส่วนที่กล่าวว่า การเมือง คือสิ่งที่นครรัฐอาจกระทำ มีความหมายครอบคลุมถึงนโยบาย และแผนการทั้งหมดที่นครรัฐกำหนดจะกระทำในอนาคตอันใกล้หรือไกลก็ได้

ชาวเว็ส เสนพงศ์ (2547 : 15) ได้ให้ความหมายของการเมืองว่า คือ หัวใจของการปกครองประเทศ และประชาชนก็เป็นหัวใจของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดกรอบและทิศทางของการปฏิรูปการเมืองไว้แล้ว แต่จะบังเกิดผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด มิได้ขึ้นกับการแก้ไขในส่วนตัวบทกฎหมาย ตัวสถาบันทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว หากขึ้นกับบทบาทพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจธิปไตยเพื่อให้การเมืองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนแท้จริงและเพื่อให้เกิดสภาพชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง สังคมที่สันติสุข ยุติธรรม อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการเมืองการปกครองในทุกประเทศ

สรุปได้ว่าการเมือง หมายถึง เครื่องมือในการบริหารจัดการของรัฐเพื่อที่จะสามารถดำเนินการในแก้ไขปัญหา การกำหนดนโยบาย ในการที่ให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม จะช่วยพัฒนาประเทศให้เกิดความสงบสุขตอบสนองกับความต้องการของประชาชน

2. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สิ่งที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากในทางการเมือง ซึ่งจะขาดเสียมิได้ก็คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย และในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ศึกษาและให้ความหมายไว้ ดังนี้

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2541 : 57-81) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระดับต่าง ๆ มากขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้ใช้อำนาจธิปไตยแทนตนด้วย มิใช่เพียงมีอำนาจเพียงเป็นที่มาแห่งอำนาจปกครองหรือมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้นซึ่งลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง อาทิเช่น การออกเสียงประชามติ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงน่าจะอยู่ตรงกลางระหว่างการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อมที่ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเดียวกับ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองตัวแทนซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง ในรูปแบบของประชาธิปไตยโดยตรงควบคู่กันไปด้วย

รัชรา ไชยสาร (2545 : 5-6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐหรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน และโดยที่การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่พัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็ควรที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนในทุกระดับมีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง

ไนร์ และ เวอร์บา (Nie and Verba 1975 : 2-3 ; อ้างถึงใน ไชยพร ศัพท์จิตานนท์. 2536 : 24) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าจะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนทุกคน แต่เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด การชุมนุม และการพิมพ์อย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาล ทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล รวมทั้งการเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำการกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการปกครอง

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2543 : 68-88) การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะหรือการเลือกผู้นำรัฐบาลทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้อาจมีความแตกต่างกันไป

การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า, 2545 ; อ้างถึงใน ชิงชัย ศิริโวหาร, 2550 : 16-17)

1. ระดับค้ำหรือกลุ่มผู้ดู (Onlookers) ซึ่งได้แก่การให้ความสนใจต่อข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การสังเกตปัญหาทางการเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การพยายามชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับจุดยืนทางการเมืองของตน การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์ และการร่วมชุมนุมทางการเมือง

2. ระดับกลางหรือกลุ่มผู้มีส่วนร่วม (Participants) ได้แก่การมีส่วนร่วมในโครงการของชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

3. ระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม (Activists) ได้แก่การเป็นผู้นำกลุ่มผลประโยชน์การมีตำแหน่งและทำงานเป็นเวลาให้แก่พรรคการเมือง การได้รับเสนอชื่อให้เข้าแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมือง และการได้รับตำแหน่งทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 3 ระดับนี้เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศประชาธิปไตยตะวันตก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Mibrath และ Goel (1965) ที่เห็นว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเพิ่มจากความสนใจทางการเมืองไปสู่กิจกรรมทางการเมืองที่ต้องการความสนใจและแรงจูงใจมากขึ้นเป็นลำดับ เช่น จากผู้ที่ไม่สนใจทางการเมืองเลย กลุ่มนี้เรียกว่า apathetic หากคนสนใจการเมืองมากขึ้นจะเป็นผู้ที่สนใจแบบผู้ดูงนอก คือ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ติดตามข่าวคราว วิทยุวิจารณ์ ไปฟังการหาเสียง ฯลฯ เรียกว่า spectator และหากมีความสนใจมากขึ้น ก็จะกลายเป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นเข้ามามีส่วนร่วมในทุกรูปแบบ เรียกว่า พวก gladiator

ขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

หากพิจารณากระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแบ่งกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผน โครงการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หรือดำเนินการเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับดำเนินการ ในกิจกรรมต่าง ๆ และตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของโครงการหรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

สรุปการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในด้านการเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านกรรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ในการแสดงออกทางการเมืองนั้นอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญกำหนด

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ศึกษาได้นำเอาทฤษฎีที่มีความสำคัญและความเหมาะสม รวมถึงความต้องการที่จะให้มีความสมบูรณ์ในเนื้อหาของการศึกษาในครั้งนี้มากยิ่งขึ้น จึงได้นำเอาทฤษฎีที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย

3.1 ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (Maslow, 1970 :153-154 ; อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2541 : 30) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นตัวกำหนดคัมภีร์หรือความอยากและพยายามขวนขวายให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการตอบสนอง และความอยากนี้เกิดจากมนุษย์มีความจำเป็น (Need) ซึ่งแต่ละค่าพันธุ์จะแสดงออกมาซึ่งความต้องการ ไม่เหมือนกัน แต่อย่างน้อยที่สุดก็จะมีพื้นฐานที่เหมือนกัน เป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าได้รับการตอบสนองความต้องการระดับใดมากน้อยเพียงใดซึ่งมาสโลว์สรุปว่า

1. มนุษย์เรามีความต้องการและความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วย่อมสิ้นสุดลงและความต้องการใหม่ในลำดับต่อไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดขึ้น

3. มนุษย์มีความต้องการลำดับขั้นของความสำคัญจากต่ำไปหาสูง

มาสโลว์ ได้ตั้งสมมุติฐาน เรียกว่า ลำดับขั้นแบ่งความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) แบ่งได้ 5 ลำดับดังนี้

3.1 ความต้องการทางสรีรวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองเลย

3.2 ความต้องการเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือ ความมั่นคง (Security or Safety) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่าง ๆ ความต้องการทางด้านความปลอดภัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจส่วนความมั่นคงนั้น หมายถึง ความต้องการความมั่นคงในการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน สถานะภาพทางสังคม

3.3 ความต้องการทางด้านความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongingness and Love Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกว่าคุณนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

3.4 ความต้องการมีความภูมิใจใจตนเอง (Self-Esteem Need) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ ความมั่นใจตนเองในเรื่องความสามารถ

ความรู้ และความสำคัญในตัวของตนเอง ตลอดจนความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของคนอื่น หรืออยากที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์การ

3.5 ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization or Self-Realization) ลำดับขั้นตอนความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่อยากจะ ได้รับความสำเร็จในชีวิตตามนึกคิดหรือคาดหวัง ทะเยอทะยาน ใฝ่ฝันภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ขั้น อย่างครบถ้วน แล้วความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระ เฉพาะแต่ละคนซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันอยากที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนคาดฝันไว้สูงส่งในทัศนะของตน

มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานของความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ขั้น มีความสำคัญไม่เท่ากัน และมนุษย์จะมีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุดขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจต่อไป ส่วนความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเป็นสิ่งจูงใจ และนอกจากนี้ลักษณะความต้องการของมนุษย์ในแต่ละขั้นตอนจะมีลักษณะที่เกี่ยวกันอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อความต้องการในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นต่อไปจะเข้ามาแทนที่ไปเรื่อย ๆ โดยไม่จำเป็นว่าขั้นตอนที่ได้รับการตอบสนองแล้วนั้น จะต้องได้รับการตอบสนองจนถึงที่สุด

3.2 ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Social Action Theory)

แมก เวเบอร์ (Mack weber. 1956 : 12 ; อ้างถึงใน สุนทรี พรหมเมศ. 2541 : 11-13) ได้ทำการศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ แล้วสรุปเป็นความหมายการกระทำของมนุษย์ไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคล ผู้กระทำกำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว โดย Weber ให้ความเห็นว่าการกระทำทางสังคมมี 4 ขั้นดังนี้ คือ

1. การกระทำที่มีเหตุผล เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมในอันที่จะบรรลุเป้าหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม
2. การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำตามค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อม เป็นการกระทำที่มุ่งจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรมเพื่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
3. การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยเอาแบบอย่างที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล

4. การกระทำที่แฉงตัวด้วยความเสนาหา เป็นการกระทำที่ดำเนินถึงอารมณ์และความผูกพันทางจิตระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ

3.3 ทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ซเบอร์ก (Frederick Herzberg)

เฮิร์ซเบอร์ก (Frederick Herzberg . 1959 : 71-79 ; อ้างถึงใน วราภรณ์ บุตรพรม. 2547 : 22-24) ได้เสนอรายงานผลการวิจัยเรื่อง “การจูงใจในการทำงาน” (The Motivation of Work) ออกมาเผยแพร่ในปี ค.ศ. 1959 เพื่อเสนอทฤษฎีจูงใจ คำจูน (The Motivation Hygiene Theory) หรือบางทีเรียกว่า ทฤษฎีองค์ประกอบคู่ (Dual Factor Theory) มูลเหตุที่ทำให้เฮิร์ซเบอร์กและคณะทำการวิจัย และเสนอทฤษฎีดังกล่าวขึ้นมา ก็เพื่อจะตอบคำถามที่ว่า “ผู้ปฏิบัติงานต้องการอะไรจากงานของเขา” และเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหลักที่ว่าองค์ประกอบที่นำไปสู่ทัศนคติในทางบวก และองค์ประกอบที่นำไปสู่ทัศนคติทางลบในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ซึ่งสัมพันธ์กับสมมติฐานเดิมที่ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในทางบวกในการปฏิบัติงานและมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางลบด้วย โดยพวกเขาได้ทำการสัมภาษณ์วิศวกรและนักบัญชีจำนวนประมาณ 200 คน จาก 9 แห่ง ในเมืองพิตสเบิร์ก (Pittsburg) โดย ได้ถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่วิศวกรและนักบัญชีซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเรียกว่ามีอะไรบ้าง ทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้นหรือลดลง และได้ถามโดยให้ผู้ตอบย้อนนึก ไปถึงเวลาที่มีความรู้สึกที่ดีและไม่ดีต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อหาสาเหตุผลที่ว่าทำไมผู้ตอบจึงมีความรู้สึกเช่นนั้น นอกจากนี้ยัง ได้ถามเกี่ยวกับความรู้สึกของการมีส่วนร่วมในการทำงานว่ามีผลในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความเป็นอยู่หรือไม่ จากการวิเคราะห์ผลที่ปรากฏว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดีและไม่ดีของผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) และปัจจัยคำจูน (Hygiene) ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ทัศนคติในทางบวก เพราะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของการงาน โดยตรง นั่นคือ ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดของตน (Self-Actualization or Self Realization) คือ เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งกล่าวตรงกัน ในหลายทฤษฎี

1. ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factor) หมายถึง คำที่ทำให้เกิดความพอใจ (Satisfiers) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับแรงจูงใจภายในที่เกิดจากงานที่ทำ ได้แก่

ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล (Working Achievement) ความรู้สึกพอใจและปลาบปลื้มใจในผลสำเร็จของงานเมื่อเขาได้ทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นผลสำเร็จ ปัจจัยนี้เน้นว่ามีความสำคัญมากที่สุด

การยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยกย่องชมเชย ยอมรับนับถือ หรือได้รับการแสดงความยินดีจากผู้บังคับบัญชาผู้ร่วมงานหรือบุคคลอื่น ๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ปัจจัยนี้มักจะเกิดขึ้นควบคู่กับความสำเร็จในงาน

ลักษณะของงาน (Work Itself) หมายถึง ลักษณะงานที่สนใจและท้าทายความสามารถ งานที่ต้องใช้ความคิด ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ แบบใหม่ ทำให้เขาเกิดความพึงพอใจ

ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาให้โอกาสแก่ผู้ทำงานได้ รับผิดชอบต่อการทำงานของตนเองอย่างเต็มที่ ไม่จำเป็นต้องตรวจตราหรือควบคุมมากเกินไป

ความก้าวหน้า (Working Advancement) หมายถึง การได้รับเลื่อนเงินเดือนหรือตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมถึงโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการทำงานด้วย

2. ปัจจัยค่าจูน(Hygiene Factor) ปัจจัยนี้เป็นตัวทำให้ไม่พอใจ (Dessatisfiers) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นแรงจูงใจภายนอกที่เกิดจากภาวะการทำงาน ได้แก่

เงินเดือน (Salary) เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือน ในหน่วยงานนั้นเป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน

โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลได้รับความก้าวหน้าในทักษะ (Skill) วิชาชีพ

ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Relationship with Supervisor and Peers) หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยา หรือวาทะที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความเข้าใจกัน และกันเป็นอย่างดี

สถานะของอาชีพ (Job Status) หมายถึง อาชีพนั้นที่ยอมรับนับถือของสังคมมีเกียรติและศักดิ์ศรี

นโยบายและการบริหารงาน (Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

สภาพการทำงาน (Work Condition) ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ

ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี อันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ เช่น การที่บุคคลถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้มีความสุขและไม่พอใจกับการทำงานในที่แห่งใหม่

ความมั่นคงในงาน (Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพหรือความมั่นคงขององค์กร

วิธีการปกครองบังคับบัญชา (Supervision Technique) หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงานหรือความยุติธรรมในการบริหาร

ปัจจัยคำจูนไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่จะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในงานที่ทำอยู่ การค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาของเฮิร์ชเบิร์ก คือ ปัจจัยคำจูนนั้นจะมีผลกระทบต่อความไม่พอใจในงานที่ทำกล่าวคือ ปัจจัยคำจูนมีอยู่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนจะมีความพอใจในงานที่ทำเท่านั้นเอง ส่วนปัจจัยจูงใจให้คนเกิดความพอใจในงานที่ทำเท่านั้น ดังนั้น ข้อสมมติฐานที่สำคัญของเฮิร์ชเบิร์ก ก็คือความพอใจในงานที่จะเป็นสิ่งที่จูงใจในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้น สรุปได้ว่า มนุษย์เรานั้นมีความต้องการไม่สิ้นสุดถึงแม้ว่าในการดำรงชีวิตประจำวันจะมีปัจจัย 4 ประการที่สำคัญ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แต่ถ้าวิเคราะห์จากทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว มนุษย์เรายังมีความต้องการมากกว่าปัจจัย 4 ด้านด้วยกันความต้องการที่เพิ่มก็จะมีความต้องการด้านความรัก ความต้องการที่จะได้มาซึ่งอำนาจ ความปลอดภัย การได้เป็นบุคคลที่ยอมรับนับถือของคนในสังคม สิ่งเหล่านี้ในการที่จะได้มาก็จะต้องมีการสร้างแรงจูงใจของคนในสังคมขึ้นมา เพื่อให้สังคมหรือประชาชนได้คลายความในการกระทำของตนเอง ปัจจุบันในการที่จะได้มาถึงสิ่งเหล่านี้ มีการปฏิบัติตามระเบียบประเพณี ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำให้บุคคลที่จะเข้ามาในการเป็นผู้นำนั้นก็จะได้รับความต้องการของคนอย่างแท้จริง สิ่งที่สำคัญและถูกต้องก็คือ การเลือกตั้งนั่นเอง

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีการแสดงออกหลายลักษณะด้วยกันของประชาชน ในการแสดงออกแต่ละครั้งจะต้องเป็นไปด้วยความอิสระ ด้วยความสมัครใจของแต่ละบุคคล โดยไม่ต้องมีใครมาบังคับให้กระทำตาม มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2547 : 387-393) ได้กล่าวถึงลักษณะรูปแบบทางการเมืองไว้ว่า

1. การแสดงความสนใจต่อกิจการทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจการทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง (Political stimuli) จากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควรจนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไป มีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง

บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอุทิศความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของคน กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นการวางรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ

2. การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ ความสามารถ และการเป็นคนมีคุณธรรม เพื่อขอรับความไว้วางใจหรือฉันทานุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น การใช้สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับขั้นพื้นฐานของการเกี่ยวพันทางการเมือง แต่การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ

3. การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่ประ โยชน์ต่อตน ดังนั้น บุคคลที่คิดว่าตน ไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

4. การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนเองสนับสนุน นับเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของผู้ที่สนใจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการเมือง ลักษณะของการแสดงออกเช่นนี้มีลักษณะคล้ายกับการเป็น “หัวคะแนน” ของคู่แข่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงความผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง

5. การคิดกระดุมหรือคิดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้การสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือคู่แข่งทางการเมืองใด ทั้งนี้เพราะการคิดกระดุมที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรคหรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ปกเลื้อย ย่อมเป็นการประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุนอย่างชัดเจน หรือการคิดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์ ย่อมเป็นการแสดงเจตนาของเจ้าของรถยนต์ว่าตนสนับสนุนผู้ใด และมีลักษณะของการช่วย โฆษณาเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย

6. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การกระทำทางการเมืองในลำดับนี้แสดงว่าบุคคลได้เพิ่มระดับความสนใจทางการเมืองขึ้น จนถึงกับอยากจะสัมผัสพูดคุย หรือสื่อความเห็น โดยตรงกับผู้นำทางการเมือง โดยอาจจะเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือให้กำลังใจนักการเมืองให้มีขวัญและกำลังใจในการต่อสู้

7. การบริจาคเงิน เป็นการแสดงออกถึงการสนับสนุนทางการเมืองที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะ ในระบอบประชาธิปไตย การเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะการรณรงค์และการแข่งขัน เลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้น การที่บุคคลร่วมบริจาคเงินย่อมแสดงถึงความมุ่งมั่น ในการสนับสนุนอย่างจริงจังและอาจพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เข้าร่วมต่อสู้ทางการเมือง โดยตรงใน ฐานะสมาชิกที่สำคัญของพรรค

8. การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้องและผูกพันที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น การเข้าร่วม ประชุมและการเข้าร่วมชุมนุมย่อมเป็นการแสดงออกซึ่งการสนับสนุนทั้งทางกายและจิตใจ เป็นการ ร่วมให้กำลังใจแก่ผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน เป็นการแสดงออกซึ่งการสังกัดกลุ่มอย่าง ชัดเจน การแสดงออกเช่นนี้เป็นพลังสำคัญในการต่อสู้ทางการเมือง และเป็นสิ่งที่ผู้แข่งขันทางการเมือง มีความประสงค์จะได้รับการสนับสนุนมาก

9. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการขยายความสนับสนุนจาก ประชาชนให้มีความกว้างขวางและทั่วถึง การร่วมรณรงค์ทางการเมืองเป็นการแสดงออกซึ่งการมี การกิจร่วมของผู้ที่สนใจและความรู้สึกที่ดีต่อพรรคการเมืองและคู่แข่งทางการเมือง ต้องการ แสดงให้เห็นว่าตนเองมีส่วนร่วมในความสำเร็จของการต่อสู้ทางการเมือง

10. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่าง ชัดเจนว่าตนเองสังกัดพรรคใด และเป็นการยอมรับภารกิจในฐานะสมาชิกของพรรคที่จะต้องช่วย เสริมสร้างความแข็งแกร่งของพรรค การขยายความศรัทธาในแพร่หลายในหมู่ประชาชนและการ ร่วมผลักดันเพื่อให้พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

11. การร่วมประชุมแกนนำของพรรค เป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมในการ คัดสินใจในกิจกรรมของพรรค กล่าวได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง บุคคลที่จะ เข้ามามีบทบาทในการร่วมประชุมแกนนำของพรรค หรือการร่วมประชุมวางแผนกลยุทธ์ของพรรค โดยทั่วไปจะวางใจและมีความเชื่อมั่นว่าจะช่วยเสริมสร้างกิจกรรมของพรรคให้มีความแข็งแกร่ง สามารถที่จะเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองได้

12. การร่วมระดมทุน เป็นกิจกรรมสำคัญของสมาชิกพรรคระดับสูง ผู้ที่จะอยู่ในฐานะ ที่จะระดมทุนให้แก่พรรคการเมืองแล้วยังต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย เพื่อให้ สามารถติดต่อกับบุคคลชั้นสูงในสังคมที่มีฐานะดีและอยู่ในวิสัยที่จะบริจาคทรัพย์เพื่อร่วม สนับสนุนการแข่งขันทางการเมืองได้

13. การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะการเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนพิจารณาให้ความไว้วางใจ

บุคคลที่จะมีบทบาทในระดับนี้ได้ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง สามารถสร้างความนิยมศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชนได้ ประการสำคัญจะต้องสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง สามารถทำให้ประชาชนเชื่อมั่น ได้ว่าจะเป็นผู้นำความสำเร็จและการมีชีวิตที่ดียิ่งขึ้นมาสู่ประชาชน

14. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองในระดับสูง เป็นผลจากการได้รับชัยชนะจากการเสนอตัวเข้าแข่งขันทางการเมือง การแสดงบทบาทในฐานะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะจะมีผลกระทบต่อความศรัทธาเชื่อมั่นของประชาชนในระยะยาว ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความสามารถในการพัฒนาประเทศ ทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีและมีความสุข จะทำให้พรรคได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากยิ่งขึ้น

Huntington and Nelson (1975 : 12-13 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2540 :159-161) ได้จัดแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral activity) หมายถึง กิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งด้วย
2. การลอบบี้ (Lobby) หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์
3. กิจกรรมเชิงองค์การ (Organizational activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งการมีบุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์การประเภทนี้ แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้กระทำการเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาลด้วยตนเอง ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง
4. การติดต่อเป็นการเฉพาะ (Contacting) การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นส่วนตัว โดยจะมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัวหรือหมู่คณะของตนเอง
5. การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนบางคนหรือบางกลุ่มพยายามที่จะสร้างขึ้นให้มีผลกระทบต่อความคิดเห็น กำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมเช่นนี้อาจจะดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น ลอบสังหารผู้นำทางการเมืองและรัฐประหาร หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง

มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel. 1977 : 12-19 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 36-38) ได้จัดแยกกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 รูปแบบ ดังนี้

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของคน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองคิมากกว่าที่จะเชื่อว่าลงคะแนนเสียงของคนจะมีผลสำคัญทางการเมืองในทางกลับกัน ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ มิลเบรท พบว่าผู้เข้ามีส่วนร่วมของการเมืองในรูปแบบนี้น้อยมาก ในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี 1955 นั้น เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องมีความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นพวกที่ขี้แ้วที่ต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators) ในขณะที่คนส่วนมากมักจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้เฝ้าดู (Spectators) คอยตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชอบ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชน จึงนับเป็นผู้มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตามผู้มีบทบาทในชุมชนนี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงดังกล่าว

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเท่านั้นเอง เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวเกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามความหมายที่แท้จริง

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือการก่อกองกำลังในกรณีที่ทำเป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองได้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม การให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาล และการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเข้าทำในสิ่งดีและถูกต้อง หรือส่งคำคัดค้าน ไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวมักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมากและมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย ผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

สรุป รูปแบบการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน สามารถกระทำได้หลายรูปแบบหรือหลายวิธีการ เช่น การลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเข้าพรรคการเมือง เป็นต้น ทำให้เป็นการแสดงออกโดยความสมัครใจ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในค่านโยบายของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ของส่วนรวม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ(2550 : 39-72) ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกในทางประชาธิปไตย ในลักษณะ ดังนี้

หมวด 5 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้ง

สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรฐานนี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

สิทธิการร่างกฎหมาย

มาตรา 139 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดย

1. คณะรัฐมนตรี

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือ

3. ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

มาตรา 142 ภายใต้บังคับมาตรา 139 ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดย

1. คณะรัฐมนตรี

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

3. ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและกฎหมายที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ หรือ

4. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามมาตรา 163 ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีผู้เสนอตาม 2, 3 หรือ 4 เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่ประชาชนได้เสนอร่างพระราชบัญญัติใดตาม 4 แล้ว หากบุคคลตาม 1 หรือ 2

ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการเดียวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นอีกให้นำบทบัญญัติมาตรา 163 วรรคสี่ มาใช้บังคับกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นด้วย

หมวด 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ. 2550 : 83-85)

มาตรา 163 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด 3 และหมวด 5

แห่งรัฐธรรมนูญนี้คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเข้าชื่อ รวมทั้งการตรวจสอบรายชื่อ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง สมาชิกแทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นชี้แจงหลักการของร่างพระราชบัญญัติและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย

สิทธิการออกจากร่าง

มาตรา 164 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

สิทธิการออกเสียงประชามติ

มาตรา 165 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ การจัดทำให้มีการออกเสียงประชามติให้กระทำได้ในเหตุ ดังต่อไปนี้

1. ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้
2. ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ การออกเสียงประชามติตาม 1. หรือ 2. อาจจัดให้มีการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติในปัญหาที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะการออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในกิจการตามที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคล จะกระทำมิได้

ก่อนการออกเสียงประชามติ รัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตน ได้อย่างเท่าเทียมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการออกเสียงประชามติ ระยะเวลาในการดำเนินการ และจำนวนเสียงประชามติ เพื่อมีข้อยุติ

สิทธิการถอดถอน

มาตรา 271 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ตามมาตรา 164

มาตรา 281 ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

มาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวไว้ด้วย

ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา 291 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

1. ผู้ดัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายผู้ดัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้
2. ผู้ดัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ
3. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา
4. การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วยการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ
5. เมื่อการพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป
6. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา
7. เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 150 และมาตรา 151 มาใช้บังคับโดยอนุโลมบทเฉพาะกาล

ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย (ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย. 2552 : เว็บไซต์) ได้สรุปข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

1. สภาพเร้าระดมทางสังคม

ถ้าสังคมมีการเร้าระดมทางสังคมต่ำ หมายความว่า ราษฎรที่ได้รับการศึกษามีจำนวนน้อย การเข้าถึงสื่อมวลชนก็มีน้อย การพัฒนาเป็นสังคมเมืองก็ต่ำ สิ่งเหล่านี้ก็คือ ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ

2. ภาวะทางเศรษฐกิจหรือการครองชีพ

ประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและมีความมั่งคั่งจะมีโอกาสเป็นประชาธิปไตยได้มากกว่าประเทศที่ยากจน ในประเทศยากจนราษฎรเองจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย แต่ถ้าความยากจน ความขาดแคลนและเดือดร้อนทางเศรษฐกิจมีมากเกินไปจนอยู่ในภาวะเกินทนแล้วอาจจะผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก็ได้

3. ข้อจำกัดทางการเมือง

ถ้าระบอบการเมืองเป็นระบอบประชาธิปไตยประชาชนก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง แต่ถ้าการปกครองแบบเผด็จการ ประชาชนก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำและจะเป็นไปในรูปของการมีส่วนร่วม โดยการปลุกเร้าระดมเพื่อสนับสนุนรัฐบาลนั่นเอง

4. วัฒนธรรมทางการเมือง

ถ้าการมีบทบาททางการเมืองที่จำกัดอยู่แต่เฉพาะกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่ตระกูลซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีทั้งอิทธิพลและอำนาจเงินทำให้คนมีความรู้ไม่อยากจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับทางการเมือง ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. ปัญหาความตื่นตัวทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยนั้น จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ ไม่ใช่เป็นแบบปลุกระดม สำหรับการมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมืองเสียก่อนคนไทยยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีอัตราส่วนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงผู้ที่ไปออกเสียงก็มักจะถูกจ้างวาน ชักจูงหรือถูกระดมไป การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยจากอดีตเป็นต้นมา ส่วนใหญ่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม ทั้งในด้านการสนับสนุนหรือการต่อต้านแสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่มีความนิ่งเฉยทางการเมืองส่วนมากอยู่ในกลุ่มของผู้นำทางการเมืองไม่กี่กลุ่มที่ตระกูล แม้แต่การปฏิวัติเมื่อ พ.ศ. 2475 ก็ตาม เหตุการณ์ที่แสดงถึงความตื่นตัวทางการเมืองและการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างกว้างขวางคือ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีประชาชน นิสิต นักศึกษา นักเรียน ร่วมกัน

เรียกร้อยรัฐธรรมนูญต่อต้านการปกครองของจอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกฉัตรชัย กิตติขจร ผู้นำของประเทศขณะนั้น ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนคือบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) กล่าวได้ว่า พคท. มีบทบาทอย่างมาก ในการปลุกเร้าความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในชนบท แต่เป็นประเภทผิดกฎหมาย คือ การล้มล้างรัฐบาล ระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโดยการใช้อำกำลังและความรุนแรงดังนั้นปัญหาสำคัญของการมีส่วนร่วมของไทยอย่างหนึ่ง คือ ประชาชนยังมีความนิ่งเฉย หรือไม่ตื่นตัวทางการเมืองมากพอ

2. ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองและการศึกษา

วัฒนธรรมทางการเมืองที่มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นคือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม สำหรับเมืองไทย มีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้น อีกประการหนึ่งคนไทยยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดเจนจนเกินไป การเมืองเป็นเรื่องของความ “สกปรก” ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้น ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเข้ามาก็มักจะมีวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินทอง หรือการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องของสำนึกทางการเมืองลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยอีกประการหนึ่งที่ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการยอมรับในอำนาจนิยมของความเป็นข้าราชการ นั่นคือ ประชาชนโดยทั่วไปมองว่าข้าราชการเป็นชนชั้นผู้นำ เมื่อข้าราชการแนะนำหรือชักจูงไปในทางใดประชาชนจึงมักปฏิบัติตาม โดยไม่ได้แย้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย ในด้านการศึกษากิจการจัดการเรียนการสอน ยังคงยึดนโยบายจากส่วนกลางยังไม่มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาลงไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนก็เช่นกัน ยังคงเป็นบทบาทของผู้บริหารและครูเท่านั้นนักเรียนและผู้ปกครองยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น

3. ปัญหาจากบทบาทของพรรคการเมือง

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมีสาเหตุอีกประการหนึ่งคือการขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอ และเป็นกลุ่มเป็นก้อน สถาบันทางการเมืองที่สำคัญคือ “ระบบพรรคการเมือง” (Political Party) ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอ และขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องคือพอปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ การขาดองค์กรที่ซับซ้อนพอที่จะเผชิญกับความรับผิดชอบที่

เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วพรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของบรรดาสมาชิก เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้นพรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่มีสาขาพรรคน้อยมาก สาขาบางแห่งมีแค่รูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้น ไม่มีบทบาทอะไร

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (วิโรจน์ มังคละมณี. 2546 : 14-17) กล่าวไว้ว่า

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจของประชาชนให้มีความรอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติงานรวมทั้งการอยู่ร่วมกันภายในสังคมด้วย
3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐบาลทำให้เกิดความพึงพอใจของประชาชน
4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติประชาชนให้ความร่วมมือ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชนสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องตามที่ประชาชนต้องการ
7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของประชาชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษา ให้ความรู้กับชุมชน เพื่อเรียนให้ประชาชนได้รับรู้ถึงกระบวนการทางการเมืองสามารถตัดสินใจ และให้ความร่วมมือกับภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ
8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สรุป รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ถึงแม้จะมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพที่จริงแต่ก็ยังประสบปัญหาในตัวประชาชนอยู่ดีไม่ว่าจะเป็นการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ที่แท้จริงของตนเองยังไม่เข้าใจต่อแห่งของการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจทำให้ประชาชนจะต้องดิ้นรนในเพิ่มภาระในการหารายได้ทำให้ประชาชนไม่มีความกระตือรือร้นในกิจกรรมทางการเมือง การออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละครั้งจะเป็นลักษณะการชักจูง เป็นเสียส่วนใหญ่

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในส่วนของ การเลือกตั้งนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากของประชาชน ในการที่จะ ได้มาซึ่งตัวแทนหรือผู้แทนที่จะได้เข้าไปบริหารงาน เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน ถึงแม้ว่าประชาชนเองจะไม่ได้เข้าไปบริหารประเทศอย่างแท้จริง แต่การแสดงออกถึงการเลือกตั้งก็เป็นการแสดงออกถึงความ เป็นประชาธิปไตยที่ได้มอบอำนาจ หรือให้ตัวแทนเข้าไปบริหารงานแทนตนเอง

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ดังนี้

วิชา ไชยสาร (2544 : 10) ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับคนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

มานิตย์ นวลละออง (2543: 36) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชน การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมืองสมัยใหม่ เพราะแสดงถึงวิธีการ ได้มาซึ่งตัวแทนของปวงชน การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในระบบการเมืองเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะได้ “คนดีมีคุณภาพ คุณธรรม” เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน

ฉันทภักดิ์ อุ่นตรงจิตร (2545: 150) ได้อธิบายความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งเป็นวิธีการคัดสรรคนเพื่อเข้าทำกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในระบบประชาธิปไตยทางอ้อม หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (Representative Democracy) เพราะเป็นกระบวนการจัดสรรตัวบุคคลที่จะ ไปทำหน้าที่แทนบุคคลทั่วประเทศ ในสถาบันนิติบัญญัติและบริหาร การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย ต้องเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองต่าง ๆ ทั้งนี้

เพื่อให้ประชาชนมีตัวเลือก เพื่อที่จะคัดสรรบุคคลเป็นตัวแทนของตัวเองเข้าไปบริหารประเทศหรือ ออกกฎหมาย

2. ความสำคัญของการเลือกตั้ง

ลักษณะความสำคัญของการเลือกตั้งประกอบด้วย (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2544 : 218)

1. เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง
2. เป็นการ “ห้ามล้อ” ทางการเมือง (เป็นการหมุนเวียนเปลี่ยนอำนาจโดยไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อป้องกันการผูกขาดทางการเมือง)

3. เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ

4. สร้างความชอบธรรมทางการเมือง

5. ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมือง

6. ทำให้เกิดบูรณาการทางการเมือง

7. ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3. หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้ง

หลักเกณฑ์ของการเลือกตั้งสรุปได้ดังนี้ (วัชรวิทย์ ไชยสาร (2544 : 11)

1. **หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of election)** หมายถึง ความมีอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง ปราศจากการข่มขู่บังคับให้มีการเลือกตั้งบิดเบือน ไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง องค์การของรัฐหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่สามารถจะบีบบังคับให้ประชาชนคนใดคนหนึ่ง ไปออกเสียงหรือไม่ออกเสียงเลือกตั้ง หรือมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน

2. **การเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodical election)** หมายถึง การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยปกติทุก 4 ปี หรือทุก 6 ปี และเมื่อครบตามระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ก็ต้องให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากต้องการให้ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนมีความรับผิดชอบ ลดอำนาจผูกขาด เปิดโอกาสให้บุคคลอื่น ได้มีโอกาสเข้าสู่การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่

3. **หลักการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine election)** หมายถึง ให้มีการดำเนินการให้มีการเลือกตั้งเป็นไปโดยความบริสุทธิ์ยุติธรรม รัฐบาลต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันมิให้การ

คดโกงในการเลือกตั้งเกิดขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

4. หลักการออกเสียงทั่วถึง (Universal suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษ ที่อาศัยข้อพิจารณาทางการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพศ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ จำนวนอายุที่จ่าย สถานะทางการศึกษาหรืออาชีพ สถานภาพทางการเมืองมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบุคคลใด ๆ ว่ามีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปหรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น สิทธิเลือกตั้งของเด็ก พระภิกษุสงฆ์ บุคคลที่บกพร่องทางจิต เป็นต้น

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal suffrage) หมายถึง บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง (One man, one vote) และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีค่าเท่ากัน (One vote, one value) ดังนั้น กรณีที่จะแบ่งเขตการเลือกตั้งให้มีผู้แทนได้หลาย ๆ คน (Multiple member constituency) จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาให้ต้องแท้

6. หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret ballot) หมายถึง การลงคะแนนเสียงที่ไม่ได้มีผู้อื่นผู้ใด นอกจากเจ้าตัวเองทราบว่า ได้มีการลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้ใด เพื่อป้องกันการขู่เข็ญ คุกคาม แต่ในการนี้ อาจจะให้วิธีการออกเสียงอิสระอย่างอื่นก็ได้แทนการลงคะแนนเสียงลับ ซึ่งจะต้องรับประกันได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ๆ ได้เป็นไปโดยเสรีเหมือนกัน

4. วิธีการเลือกตั้ง

วิธีการเลือกตั้งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้ (ธีรวุฒิ โสภณัฐกุล, 2543 : 225-226)

1. การเลือกตั้งโดยตรง (Direct suffrage) หมายถึง การให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเลือกตัวบุคคลหรือคณะบุคคลที่ประสงค์จะเลือกโดยตรง การเลือกตั้งแบบนี้มีข้อดีในแง่ที่ทำให้ประชาชนสามารถเลือกผู้แทน ได้ตรงตามเจตจำนงอันแท้จริงของตน และเมื่อกล่าวในระดับประเทศ ฝ่ายที่ได้รับคะแนนเสียงข้างมาก ก็จะได้จัดรัฐบาลเข้ามบริหารประเทศ เท่ากับเป็นการแสดงเจตนาารมณ์ของคนส่วนข้างมากในชาติ แต่วิธีการนี้ข้อมเหมาะสมกับกรณีที่ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสำนึกในหน้าที่และผลประโยชน์ของตน ติดตามผลงาน และพฤติกรรมทางสภาพอยู่เสมอ เพื่อจะได้พิจารณาบุคคลหรือคณะบุคคลตามความต้องการที่แท้จริง

2. การเลือกตั้งโดยทางอ้อม (Indirect suffrage) หมายถึง การที่ประชาชนเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลให้ไปทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตนเองอีกครั้งหนึ่ง การเลือกตั้งแบบนี้ดีในแง่ที่มีการ

พิจารณาก่อนการลง 2 ชั้น มีโอกาสที่จะได้ตัวแทนที่มีคุณสมบัติสูงกว่า เหมาะกับการเลือกตั้งในสังคมที่ประชาชนทั่วไปยังไม่มีการศึกษาหรือความรู้ทางด้านการปกครองและความสำนึกทางการเมืองดีพอ

5. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเลือกตั้ง ประกอบด้วย (ธีรวุฒิ โสภินิจกุล. 2543 : 227)

1. การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
2. การเลือกตั้งเป็นการลงคะแนนเลือกตัวแทนของตน
3. การเลือกตั้งเป็นการแสดงความเท่าเทียมเสมอภาคของคนในการตัดสินใจทางการเมือง
4. การเลือกตั้งเป็นตัวกำหนดมติของคนส่วนใหญ่ที่มีต่อการเมือง
5. การเลือกตั้งเป็นกลไกที่นำไปสู่การผสมผสานและสร้างบูรณภาพของความแตกต่างจนนำไปสู่ความสามัคคีที่ซึ่งเป็นการลดความขัดแย้งหรือความแตกแยกลงไป
6. การเลือกตั้งเป็นการปกครองโดยยึดหลักเสียงข้างมาก
7. การเลือกตั้งเป็นการเลือกผู้นำที่มีความสามารถและมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความประสงค์ของคนส่วนใหญ่

6. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง

6.1 มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ถ้าแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี

6.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ (ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่เลือกตั้ง)

6.3 ผู้ที่ย้ายทะเบียนบ้านจากเขตเลือกตั้งหนึ่ง ไปยังอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งภายในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันไม่ถึง 1 ปี นับถึงวันเลือกตั้งให้ไปลงคะแนนในเขตเลือกตั้งที่มีชื่อและอยู่ในทะเบียนบ้านเกิน 1 ปี

สรุป การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อเลือกผู้แทนที่มีอุดมการณ์และนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของคน เพื่อบริหารประเทศ ประกอบด้วย การไปใช้สิทธิทุกครั้งในการจัดกิจกรรมเลือกตั้งในหมู่บ้าน การสนใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักจูงประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชน การแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้ง และการดำเนินงานจัดการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละครั้งมีความเป็นอิสระ ปราศจากการบังคับ ประชาชนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองมีความยุติธรรมในการตัดสินใจของประชาชน ผู้ที่ได้เป็นตัวแทนหรือผู้ที่ได้รับการคัดเลือกก็จะได้เป็นบุคคลที่ประชาชนไว้วางใจ สามารถทำงานหรือบริหารงานแทนประชาชน ได้แก้ไขปัญหาตรงกับความต้องการของประชาชนสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญได้

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกรูปแบบหนึ่งของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบบประชาธิปไตยอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนที่ถือได้ว่ามีความสำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง เพื่อที่จะสามารถปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

1. ความหมายของการรับรู้

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายถึงการรับรู้ไว้ ดังนี้

ฉีกขณา สิริวัฒน์ (2544 : 48) ได้ให้ความหมายการรับรู้ว่าเป็นการสัมผัสอย่างมีความหมาย กระบวนการของการรับรู้เริ่มด้วยบุคคลรับเอาสิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า เป็นการรับรู้ทางด้านสรีระทำให้เกิดความรู้สึก (Sense) ขึ้นมาก่อนแล้วแต่ทุกคนก็จะแปลความหมายออกมาจากความรู้สึกนั้น ๆ ตามภูมิหลังของตนเอง ซึ่งเกิดจากหลาย ๆ สิ่งประกอบกัน เช่น อายุ เพศ ฐานะ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ อารมณ์ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และยังเพิ่มค่านิยมและทัศนคติของตนเองเข้าไปอีกทำให้เกิดความรู้สึกหรือความเข้าใจอย่างแท้จริง และทำให้เกิดปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งที่ได้พบเห็นตามที่ตน “รับรู้”

ดิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546: 116-117) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการที่อินทรีย์ใช้ประสาทสัมผัสแล้วนำเข้าไปจัดระบบและตีความในสมอง เพื่อที่จะทำความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของตน การอธิบายกระบวนการรับรู้ได้เปรียบเทียบโดยใช้เลนส์เพื่อแสดงส่วนประกอบต่าง ๆ ของการรับรู้ซึ่งมีความแตกต่างกันหลายประการในการรับรู้วัตถุและการรับรู้บุคคลเป็นต้นว่า ตัวกลางของการรับรู้วัตถุเป็นสิ่ง ไม่มีชีวิต แต่ตัวกลางของการรับรู้บุคคลยังต้องเพิ่มสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ค่านิยม เจตคติ และแรงจูงใจ ซึ่งมีผลกระทบต่อการรับรู้ด้วยการรับรู้บุคคลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าการรับรู้วัตถุ กล่าวกันว่าตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้การรับรู้บุคคลเป็นไปอย่างสมบูรณ์มี 3 ประการ คือ

1.1 ลักษณะประจำตัวของบุคคลที่เป็นสิ่งเร้า เช่น ตำแหน่งทางสังคมของบุคคลที่เป็นสิ่งเร้าอาจจะทำให้ผู้รับรู้คาดคะเนความผิดพลาดสูง

1.2 สถานการณ์ที่แวดล้อมบุคคลอยู่

1.3 คุณลักษณะของผู้รับรู้เอง เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ความต้องการส่วนตัว ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลทำให้การรับรู้บิดเบือนออกไปจากความเป็นจริงได้

2. ความสำคัญของการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการตีความต่อสิ่งที่ได้เห็น ได้ยินหรือ ได้กลิ่น ได้รู้รส และการรับสัมผัสต่าง ๆ ในตัวเรา การรับรู้จึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของคนเราเป็นอย่างมากพอสรุปให้เห็นได้ ดังนี้ (ลักษณะ สรวิวัฒน์. 2544 : 52-53)

2.1 การรับรู้กับการเกิดเจตคติ การกระจายของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งไหลเข้าสู่ระบบการรับรู้ทั้งโดยเจตนา และไม่เจตนา สืบเนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าทำให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำหรือได้ครอบครองข้อมูลหรือข่าวสารนั้น ๆ อันจะทำให้ผู้ได้รับข้อมูลมีความเชื่อถือ มีเจตคติที่ดี และมีค่านิยมต่อสิ่งเหล่านั้นในระดับหนึ่ง

2.2 การรับรู้กับสุขภาพจิต การรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จะมีผลก่อให้เกิดความวิตกกังวล และกลายเป็นความเครียดได้

2.3 การรับรู้กับการเรียนรู้การแก้ปัญหา การรับรู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้เป็นเบื้องต้น ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เนื่องจากการแก้ปัญหาต้องอาศัยประสบการณ์เดิม หรือการกระทำมาก่อน ซึ่งถือว่าเป็นความรู้ที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหานั้น ๆ

3. กระบวนการรับรู้

กระบวนการรับรู้จะเกิดขึ้นต้องประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญดังนี้ (ลักษณะ สรวิวัฒน์. 2544 : 49)

1. การสัมผัสหรืออาการสัมผัส หมายถึง อาการที่อวัยวะรับสัมผัสแต่ละชนิดรับสัมผัสกับสิ่งเร้า หรือสิ่งเร้าผ่านเข้ามากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสต่าง ๆ เพื่อให้คนเรารู้ภาวะแวดล้อมตน โดยปกติเมื่อคนเราได้รับสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วมักจะจำแนกอาการสัมผัสนั้น ๆ

2. ชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้า หมายถึง สิ่งเร้าต่าง ๆ ที่เข้ามาเร้าอวัยวะรับสัมผัสของคนซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติแตกต่างกัน เช่น สิ่งเร้าที่ทำให้ตาเกิดการมองเห็น สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการได้ยิน เป็นต้น

3. การแปลความหมายจากอาการสัมผัส ส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การแปลความหมายดีหรือถูกต้องเพียงใดนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

3.1 สติปัญญา หรือความฉลาด เป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเพราะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาสัมผัสได้อย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีสติปัญญาสูงย่อมได้เปรียบในการรับรู้ และสามารถเรียนรู้ได้ดีและเร็วกว่าผู้ที่มีสติปัญญาในระดับต่ำ

3.2 การสังเกตพิจารณา จะช่วยให้บุคคลสามารถรับรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แม่นยำและละเอียดมากขึ้น ซึ่งในขณะที่เราสังเกตพิจารณารับรู้ นั้น สภาพจิตใจในขณะนั้นอย่างน้อยจะต้องมีความตั้งใจและจดจ่อเฉพาะในสิ่งนั้นด้วยจึงจะทำให้บุคคลรับรู้ได้ดี

3.3 ความสนใจและตั้งใจ นับว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการแปลความหมายจากอาการสัมผัส ซึ่งจะก่อให้เกิดการแปลความหมายได้อย่างถูกต้องแน่นอนได้

3.4 คุณภาพของจิตใจในขณะนั้น ถือได้ว่ามีผลกระทบต่อสติปัญญา ซึ่งหากขาดความพร้อมแล้ว อาจทำให้เกิดการเฉื่อยชา ไม่สามารถรับรู้หรือเกิดความเข้าใจ การแปลความหมาย อาจมีความผิดพลาดได้

4. การใช้ความรู้ หรือประสบการณ์เดิมเพื่อแปลความหมาย ได้แก่ ความคิด ความรู้ และการกระทำที่ได้เคยปรากฏแก่บุคคลมาก่อนในอดีต นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะช่วยในการตีความหมายของอาการสัมผัสนั้นได้โดยชัดเจนและถูกต้อง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

4.1 เป็นความรู้ที่แน่นอน ถูกต้อง และชัดเจน

4.2 ต้องมีปริมาณมากหรือสะสมไว้มาก ๆ หรือมีความรู้ที่หลากหลาย จึงจะช่วยให้แปลความหมายต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องความรู้ หรือประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันไปในด้านปริมาณและความถูกต้องนั้น ย่อมมีส่วนทำให้คนเรารับรู้ได้แตกต่างกัน ในเรื่องของการรับรู้ นั้นเป็นเรื่องที่ย่างยากซับซ้อนเพราะมีอิทธิพล ไปถึงการเกิดพฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน

4. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

กระบวนการการสื่อสารมนุษย์ใช้การสื่อสารเพื่อแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด ความเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันการสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการ ซึ่งกระบวนการสื่อสาร มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (สมิต สัจฉกร. 2527 : 8-10)

1. แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source) เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร คือ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร บทบาทของผู้ส่งสารมีอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ เลือกสรรความหมายที่จะใช้สำหรับการสื่อสาร สร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งรหัสของสารนั้นออกไปการพิจารณาถึงแหล่งสารในสภาพของความเป็นจริงนั้นแยกแยะได้ยากมาก เช่น สถานีโทรทัศน์ถ่ายทอดคำแถลงการณ์

ของรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในกรณีนี้ถือว่ารัฐบาลเป็นแหล่งสาร เพราะข่าวสารต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมานั้น ได้ผ่านการกลั่นกรองจากรัฐบาลและถูกถ่ายทอดผ่านทางโฆษกรัฐบาล ส่วนโทรทัศน์ถือว่าเป็นช่องทางการสื่อสาร แต่ในกรณีที่โทรทัศน์ถ่ายทอดสดการเดินขบวนประท้วงของนักศึกษา ในกรณีนี้จะถือว่าสถานีโทรทัศน์เป็นแหล่งสารพร้อม ๆ กับทำหน้าที่เป็นช่องทางของสื่อ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ทำหน้าที่เลือกสรรภาพเหตุการณ์ทางการเมือง และกระจายภาพเหตุการณ์ดังกล่าวไปสู่ประชาชน

2. สาร (Message) หมายถึงสิ่งที่ทำหน้าที่กระตุกความหมายให้กับผู้รับ เป็นสาระเรื่องราวที่ส่งออกไปจากผู้ส่งสารถึงผู้รับสาร อาจเป็นความคิดหรือเรื่องราวใด ๆ ก็ได้ ที่ส่งผ่านไป ตามสื่อในรูปของข้อความ คำพูด รูปภาพ หรือกิริยาท่าทางในการวิจัยเรื่องนี้สิ่งที่ป็นสารก็คือ “ข่าวสาร” ซึ่งข่าวสารเป็นสารอย่างหนึ่งที่ถูกส่งมาตามสื่อต่าง ๆ โดยแหล่งสาร ซึ่งอยู่ในรูปของสัญลักษณ์หรือสัญญาณแต่โดยทั่วไปแล้วเมื่อเราพูดถึงคำว่า “ข่าวสาร” แล้วมักจะหมายถึง “เนื้อหาของสื่อ หรือ เนื้อหาของสาร” ซึ่ง “ข่าวสาร” หมายถึงเนื้อหาอะไรก็ได้ที่จะช่วยลด “ความไม่แน่ใจ” หรือ ทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ กล่าวคือ การที่คนเราจะตัดสินใจรับรู้ หรือยอมรับสิ่งของ เหตุการณ์หรือแนวความคิดอะไรสักอย่างนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะข่าวสารที่เขาได้รับ คือถ้าหากบุคคลได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากเท่าไร บุคคลนั้นก็จะสามารถตัดสินใจรับรู้หรือยอมรับได้ง่าย ความไม่แน่ใจก็จะลดน้อยลงกรณีตรงกันข้าม ถ้าหากบุคคลขาดการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วความไม่แน่ใจจะมีมาก จึงทำให้บุคคลนั้นยากที่จะตัดสินใจหรือยอมรับได้ เป็นการช่วยให้บุคคลสามารถสร้างภาพให้ชัดเจนขึ้น และยังช่วยกำหนดพฤติกรรมบุคคลควรจะทำภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ๆ ด้วย

3. ช่องทางสำหรับส่งสารหรือสื่อ (Channel) เป็นสิ่งที่จะนำสารจากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับ บางครั้งอาจเรียกว่า “ผู้นำส่งสาร” ก็ได้ ในการศึกษาเกี่ยวกับสื่อ โดยทั่วไปมักแบ่งสื่อออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 สื่อบุคคล ได้แก่ สื่อแบบนี้ส่วนใหญ่จะติดต่อสื่อสารกัน โดยการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว และผู้ส่งสารกับผู้รับสารมักจะมีความรู้จัก ขอบพอบุคคลกันเป็นการส่วนตัว การสื่อสารลักษณะนี้จึงเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ผู้รับสามารถที่จะตอบรับหรือมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อข่าวสารนั้น ผู้ส่งข่าวสารสามารถมองเห็นได้และผู้รับสามารถถามสิ่งที่ยังไม่เข้าใจจากผู้ส่งได้ การสื่อสารแบบนี้ระบบมิได้มีอิทธิพล โดยตรงต่อการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของปัจเจกบุคคล หากแต่จะมีอิทธิพลได้โดยทางอ้อม คือผ่านตัวกลางอีกทีหนึ่ง ตัวกลางนี้คือ “ผู้นำความคิดเห็น” บรรดาผู้นำความคิดเห็นเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและตื่นตัว

ทางการเมืองสูงรับฟังข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับมา ส่งผ่านไปยังบุคคลอื่น ๆ ในสังคม อาจจะโดยการตีความหรือ

สอดแทรกความคิดเห็นของคนลงไปด้วย ซึ่งอาจจะทำให้ข้อมูลที่ส่งต่อไปยังผู้อื่น บิดเบือนไปจากความเป็นจริงได้

3.2 สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อชนิดนี้นับว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญมากแต่มีจุดอ่อนคือ ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจในเนื้อหาของสารแล้ว จะไม่สามารถซักถามได้ เนื่องจากการสื่อสารแบบทางเดียว แต่การสื่อสารในลักษณะนี้มีข้อดีคือ สามารถส่งข่าวสารข้อมูลให้แก่ ผู้รับได้เป็นจำนวนมาก ๆ และช่วยลดการบิดเบือนข่าวสารข้อมูลโดยการพูดปากต่อปากได้ดี นอกจากนี้ยังสามารถติดต่อสื่อสารถึงกัน ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง จนเป็นเหตุให้ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ถือโอกาสใช้สื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือในการที่จะกระตุ้น เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่คนต้องการ หรือไม่ก็อาจครอบงำสื่อมวลชน เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน ให้เป็นไปตามที่คนต้องการ

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ที่รับข่าวสารจากแหล่งสาร เป็นจุดหมายปลายทางที่ส่งสาร ไปถึงผู้รับสารอาจเป็นบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ บทบาทของผู้รับสารมีอยู่ด้วยกันสามประการคือ รับสาร ถอดรหัสสารเพื่อความหมาย และ ได้ตอบต่อความหมาย บทบาททั้งสามนี้อาจทำโดยบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้

วิธีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้ (เทศบาลตำบลทุ่งควายกิน. 2552 : 30)

1. เสียงตามสาย : จัดทำบทความประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ใช้เวลาออกอากาศไม่เกิน 6-7 นาที

2. แผ่นพับประชาสัมพันธ์ : จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

3. หน่วยงานประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ : จัดรถออกประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ชักชวน ให้ประชาชนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล และเชิญชวนไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุด

4. ป้ายประชาสัมพันธ์ : จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตั้งตามจุดต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล

1. หอกระจายข่าว : ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเลือกตั้งทางหอกระจายข่าว

2. เว็บไซต์ : ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเลือกตั้งทางเว็บไซต์เทศบาล

3. การประชาสัมพันธ์ถึงตัวประชาชน : ออกหนังสือ ประกาศส่งถึงบ้านและเข้าบ้าน การประชาสัมพันธ์ตาม โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเป็นสื่อนำข้อมูลไปยังผู้ปกครอง

สรุป การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หมายถึง ประชาชนบ้านหนองใหญ่ ได้มีการรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ การติดตามอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการเมือง การดู โทรทัศน์การฟังวิทยุ การพูดคุย การถกเถียงปัญหาทางการเมือง การเข้ารับการอบรมความรู้ทางการเมือง การประชาสัมพันธ์ของผู้นำหมู่บ้าน

บริบทของบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบการปกครองของบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการปกครอง หมู่บ้านรวมถึงเป็นผู้นำในการพัฒนา มีการเลือกตัวแทนในการบริหารงานของหมู่บ้านขึ้นมาไม่ว่าจะเป็นการเลือกผู้ใหญ่บ้าน เลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน จะต้องทำการเลือกตั้งเข้ามาบริหาร ผู้ที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนจะต้องเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมสามารถทำงานแทนประชาชนได้ มีความเสียสละช่วยเหลือสังคมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในการบริหารงานภายในหมู่บ้านก็จะเป็นการแบ่งงานและมอบหมายหน้าที่ให้แก่แต่ละคน ได้รับความรับผิดชอบ เมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้นในแต่ละครั้งของหมู่บ้านประชาชนที่ให้การสนับสนุนตัวแทนหรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งก็จะทำการช่วยกันออกมรดกรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้จะทำให้ตัวแทนที่ตนสนับสนุน ได้รับเลือก ส่วนผู้นำที่ได้รับเลือกในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารประจำหมู่บ้านก็จะมีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองเป็นระยะ เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างครบถ้วน

1. ประวัติหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เดิมทีนั้นชาวบ้านได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเม่นใหญ่และต่อมาได้แยกตัวและอพยพมาจัดตั้งที่หมู่บ้านหนองสังซึ่งประชาชนดั้งเดิมมีความเชื่อว่าเป็นที่อุดมสมบูรณ์ในด้านอาหารการกิน และต่อมาได้เป็นชื่อเป็น “บ้านหนองใหญ่” ในเวลาต่อมา

2. ประชากร

ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองใหญ่มีจำนวน 754 คน มีจำนวนครัวเรือน 154 ครัวเรือน มีผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งจำนวน 590 คน ประชาชนที่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 307 คน ส่วนเป็นเพศชายมีจำนวน 283 คน รวมประชากรผู้มีสิทธิทั้งหมดจำนวน 590 คน (สำนักงาน

ทะเบียนท้องถิ่น. 2552 : 2) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาจะเป็นการค้าขาย และรับจ้าง

3. ที่ตั้งและอาณาเขต

หมู่บ้านหนองใหญ่ ตั้งอยู่ที่ห่างจากตัวจังหวัดมหาสารคาม 11 กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวจังหวัดมหาสารคาม และเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีอาณาเขตดังต่อไปนี้

ทิศเหนือติดกับหมู่ที่ 10 บ้านคงเค็ง ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ติดกับบ้านหนองโน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออกติดกับบ้านเม่นใหญ่ และบ้านหนองจิก ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตกติดกับบ้านหนองหญ้าป้อม ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ทั้งหมดจำนวน 2,416 ไร่

สรุป บริบทของหมู่บ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการปกครองหมู่บ้านและเป็นผู้ดำเนินการบริหารงานภายในหมู่บ้านด้วย ในการที่จะได้เข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้านก็ต้องมีการเลือกตั้งเข้า มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นภายในหมู่บ้าน ประชาชนภายในหมู่บ้านออกไปใช้สิทธิในการเลือกผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ และผู้ที่ได้รับชัยชนะก็จะเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและทำหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้านต่อไป นอกจากการเลือกผู้ใหญ่บ้านแล้วก็ยังมีกรรมการสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงการเลือกตั้งต่าง ๆ ที่หน่วยงานทางราชการได้กำหนดขึ้นด้วย ในการจัดกิจกรรมทางการเมืองขึ้นแต่ละครั้งก็จะมีกรรมรงค์หาเสียงเลือกตั้งในลักษณะของการประชาสัมพันธ์หาเสียง การคิดป้าย การแจกใบปลิว ผู้นำหมู่บ้านก็จะมีประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องอีกทางหนึ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือได้ว่าเป็นความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะช่วยในการขับเคลื่อนการทำงานของภาครัฐ ที่จะมาช่วยในการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ การบริหารงานก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ประชาชนรับประโยชน์สูงสุดและยังเป็นการดำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญ ผู้ศึกษาได้รวบรวมนำมาประกอบในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

วิทยา บุญยะเวชชีวิน (2542 : 87-88) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือการชักชวนให้ผู้อื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และน้อยที่สุดคือการร่วมชุมนุมหรือเดินขบวนขับไล่สมาชิกสภาเทศบาลหรือเจ้าหน้าที่เทศบาล สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลบางปู คือการผ่านสังคม ประกิตทางการเมือง การผ่านการบ่มเพาะทางการเมือง การมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย และการเข้าถึงข่าวสารทางการเมือง

โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 81-83) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองรายด้านอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปหาน้อย คือ การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการ

นัฏฐิภาล ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่า จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภูอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

สุวิทย์ จันแข่ง (2547 : 92-97) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความสนใจเรื่องการเมือง การเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือช่วยในการ โฆษณาหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ และการติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย 2.06 ซึ่งอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

สามารถ ก้อนจันทร์ (2541 : 58-61) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลขามใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนระดับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า อายุ อาชีพ และระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในตำบลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ทรงพล ตุ่มทอง (2541 : 57-58) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลตำบลศรีราชา” ผลการศึกษาพบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นในภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมในการเลือกตั้งเทศบาล อยู่ในระดับต่ำ และในกรณีการพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมแยกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกกิจกรรมประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น พบว่า เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

เดช อิงคสิทธิ์ (2541 : 89-90) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น” ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับต่ำสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเลือกตัวแทนมาทำหน้าที่บริหาร มีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการให้ความร่วมมือกับเทศบาลและด้านการติดตามความดูแลความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนน้อยที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล คือการผ่านสังคมประกิตทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่องค์กรปกครองท้องถิ่น การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ส่วนปัจจัยด้านความรู้สึก ด้านประสิทธิภาพทางการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บุญดู วัฒนกร (2542 : 77-80) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับต่ำ และพบว่าสภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองท้องถิ่นคือการปกครองท้องถิ่นไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นเป็นรูปธรรม ในการมีส่วนร่วมต่อการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะการเข้ามีส่วนร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมของคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้กับประชาชนที่เข้าร่วมประชุม รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

พลจิตร์ รักเอียด (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาล

คำบลหินต อําเภอร่องพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อระดับความรู้ ความเข้าใจและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ มีความรู้ทางการเมืองในระดับปานกลาง มีความ เข้าใจกับผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับค่อนข้างสูง

สมบูรณ์ กนกหงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากร ในชุมชนโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านลักษณะความเป็นผู้นำ ด้าน การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และด้านความ สามัคคีและความร่วมมือในชุมชน และพบว่าบุคลากรในชุมชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วม ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและราย ด้านไม่แตกต่างกัน

ตะตียาวัฒน์ สุวรรณศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้าน การตรวจสอบการเลือกตั้ง ด้านส่งเสริมให้ประชาชนสนใจการเมือง ด้านส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ แก่ประชาชนและด้านการส่งเสริมในกระบวนการจัดการเลือกตั้ง

จิรชาติ นาคสวัสดิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยเพศ โดยนักศึกษาเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาเพศ หญิงสำหรับปัจจัยด้านอายุ ชั้นปีการศึกษา ภูมิฐานะ

สรุป จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่กล่าว ไว้ข้างต้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง ในส่วนของ ระดับต่ำจะเป็นการแสดงออกถึงการใช้สิทธิในการเลือกตั้งของประชาชน ในระดับปานกลางจะ เป็นการแสดงออกถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และในระดับสูงจะเป็นการติดตามรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง ซึ่งจะเห็นว่าในงานวิจัยที่ได้ศึกษาข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์กันทุกเรื่องและมี ประโยชน์ในการศึกษา นอกจากผู้ที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ผู้ที่

อายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เหมือนกันในบางเรื่อง เช่น การแสดงออกทางการเมืองรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในลักษณะของการติตป้ายประชาสัมพันธ์ การแจกใบปลิว การช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองให้บุคคลภายในครอบครัวได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้องและได้ออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาเพื่อจะได้มีประโยชน์ในการเพิ่มประสาทวิชาและนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบ้านหนองใหญ่ ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยอาศัยข้อมูลจากงานเขียน งานวรรณกรรมมาผสมผสานหลาย ๆ เล่ม เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ และครบถ้วนของเนื้อหา ดังนี้

